

Bloomberg Businessweek

10 Aralık 2017 • businessweek.com.tr

Türkiye

AMAZON TAŞ ÜSTÜNE TAŞ KOYUYOR

Amazon Web Services'in yeni teknolojileri,
yazılım geliştiricilere yeni kapılar açıyor; artırılmış
gerçeklik ve makine öğreniminde birikimle
ilerlenmesini sağlıyor

FİYATI 6 TL

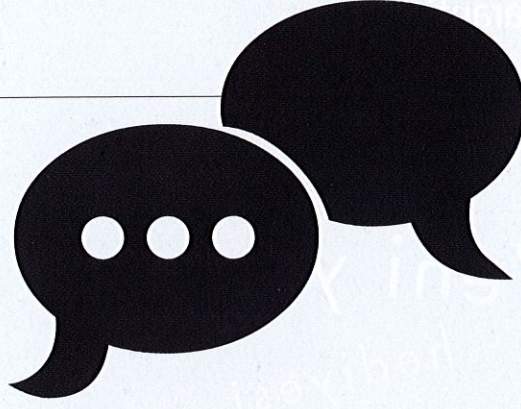
KKTC 7,5 TL

ISSN 1306-2387 40

9 771306 238008

s42

Türk Hukukunda Yeni Çözüm Arayışı: Arabuluculuk

● İş uyuşmazlıklarında arabuluculuk müessesesi Ocak 2018'de devreye giriyor

● Arb. Av. Mehmet Akuğur*

Arabuluculuk müessesinin temeli Anadolu coğrafyasında ahilik kültürü ile atılmıştır. Bu da gösteriyor ki, arabuluculuğa benzer yöntemlerin uygulanışı Türk toplumunda çok eskiye dayanıyor. O dönemlerde anlaşılmayan taraflar, arabulucu olarak toplumun ileri gelenlerinden birine giderek uyuşmazlıklarını çözmeye çalışırlardı. Bu geleneksel arabuluculuk yöntemi günümüzün değişen şartları ve ihtiyaçları doğrultusunda kabuk değiştirmiş, ihtiyaçlara cevap verebilecek bir şekle dönüştürülerek gerekli altyapı düzenlemelerinin hukukumuzda yer almasıyla "modern arabuluculuk yöntemi" haline getirilmiştir.

Modern arabuluculuk yöntemi, yargı yükünün ağırlığından yargının görevini gereği gibi yerine getirememesinin bir sonucu olarak ilk defa ABD'de işçi-işveren uyuşmazlıklarında uygulanmaya başlanmış. Daha sonra arabuluculuk müessesesi daha kurumsal bir hale getirilerek başta ticari uyuşmazlıklar olmak üzere diğer uyuşmazlıkların çözümünde de etkili bir şekilde kullanılır olmuştur.

Günümüzde, arabuluculuk müessesesi sadece ABD'de değil, Çin, Japonya, Kore gibi Uzak Doğu Asya ülkelerinde, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde, İngiltere, Avustralya ve Kıta Avrupası ülkeleri gibi pek çok yerde yaygın biçimde kullanılmaktadır.

Bizde ise "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu" ile 2012 yılında hukuk sistemimize dahil oldu ve ilgili kanun ile hukuki bir çerçeveye oturtularak çok daha güçlü ve etkili bir müessese haline getirildi.

Arabuluculuk Kanunu'nun kabulünden bu yana arabuluculuğun ülkemizdeki yeri giderek artmış ve bugüne kadar 20 bine yakın uyuşmazlık arabuluculuk ile çözüme kavuşmuştur. Bu durumda arabuluculukta sağlanan başarı oranı yüzde 90'dır. Ülkemizde mahkemelerin iş yükü ortada. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre 2015 yılı içerisinde mahkemelere gelen davaların ancak yüzde 61'i sonuçlandırılmış.

6325 sayılı Arabuluculuk Kanunu'nun kabulünden sonra 12.10.2017 tarihli ve 7036 sayılı "İş Mahkemeleri Kanunu" ile yapılan değişikliklerle, iş hukukundan doğan birçok uyuşmazlığın önce arabuluculuğa götürülmesi zorunlu hale geldi.

Zorunlu arabuluculuk uygulamasının öncelikle iş hukukundan doğan uyuşmazlıklar için getirilmesinin nedeni ise yapılan arabuluculuk uygulamalarının yüzde 90'ının konusunun iş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklardan oluşmasıdır.

İş Uyuşmazlıklarında Yargıya Yeni Nefes

Ocak 2018'de iş uyuşmazlıklarında arabuluculuk müessesesinin sürece girmesi, yılda 400 bin adet iş davasının arabuluculuk nezdinde çözüm arayışını sağlayacaktır. 2016 yılı adli istatistik bilgilerine göre, ilk derece mahkemelerinde iş davalarının görülme süresi ortalama 438 gündür ve temyiz ile birlikte bu süre iki yılı aşmaktadır. Bu veriler ortadayken arabuluculuğun yargıyı rahatlatarak önemli bir nefes olacağı aşikârdır. İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve/veya manevi tazminat talepleri dışında bireysel veya toplu iş sözleşmelerine dayanan işe iade dahil tüm uyuşmazlıkların Ocak 2018 itibarıyla arabuluculuğa gitmesi zorunlu hale gelmiştir. İşte bu zorunluluk kapsamına İş Kanunu dışında Basın İş Kanunu, Deniz İş Kanunu, hizmet sözleşmelerine tabi çalışanlar ve kamu personeli de dahil edilmiştir.

Böylelikle; kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, kötü niyet tazminatı, eşitliğe aykırılık tazminatı, sendikal tazminat, mobbing tazminatı, ücret, prim, ikramiye, fazla mesai ücreti, yıllık izin ücreti, hafta tatili ücreti, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ve

benzeri alacaklar mahkemeden önce arabuluculuk nezdindeki görüşmelerde tarafların serbest iradeleri ile çözüme kavuşturulmaya çalışılacaktır. Taraflar ilgili uyuşmazlıklara dair kendi iradeleri ile karar veremezlerse, uyuşmazlıkların çözümü için her zaman mahkemeye başvurabileceklerdir.

Tarafsız ve bağımsız bir arabulucu nezdinde yapılacak çözüm arayışlarında arabulucu ilgili son yasal değişikliklerle taraflar talep eder ise çözüm önerisinde bulunabilecektir. Böylelikle sonuca daha da yaklaşmış olacaktır.

İş uyuşmazlıklarında arabulucu, görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde süreci olumlu ya da olumsuz olarak sonuçlandırır. Zorunlu hallerde bu süre ancak bir hafta daha uzayabilir. Arabuluculukta geçirilen sürelerde zamanışımını durur, hak düşürücü süreler işlemez.

Taraflardan birinin geçerli mazereti olmadan ilk toplantıya katılmaması durumunda, katılmayan taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderlerinin bütününden sorumlu tutulur. Bu taraf lehine vekalet ücretine hükmedilmez.

Neden Arabuluculuk Tercih Edilmeli?

- Arabuluculuk, tarafların kendi iradelerine uygun bir şekilde anlaşmaya varmalarına imkan tanır. Mahkeme tek bir karar verebilecek iken, arabuluculukta her bir tarafın memnuniyetini sağlayabilecek çok farklı çözüm seçeneklerine ulaşılması mümkündür.
- Yargılamada bir kazanan ve bir kaybeden vardır. Arabuluculukta ise her bir taraf kazandığı için sürecin kaybedeni yoktur. Bu durum da taraflar arasında düşmanlığın azaltılmasına, uzun süreli iş ilişkileri ve kişisel ilişkilerde yaşanan sorunların aşılmasına devamlılığın sağlanmasına hizmet eder.
- Arabuluculuk, yargılamada uyulması gereken prosedüre (usul kuralları) tabi değildir. Bu nedenle de mahkemeden çok daha kısa sürede, uyuşmazlıkların çözümü kavuşturulması sağlanır. Kaldı ki, Türkiye uygulamasında arabuluculukla çözümlenen uyuşmazlıkların yüzde 55'i bir günden kısa sürede, yüzde 33'ü ise bir günde tamamlanmıştır.
- Arabuluculukta yargılamanın aksine avukat, bilirkişi, harç gibi yargı masraflarına katlanılmak zorunda kalınmadan ekonomik şekilde bir çözüm elde edilmesine çalışılır. Örneğin 300 bin TL tutarında bir uyuşmazlık dava yolu ile yaklaşık 42 bin TL'lik yargılama masrafı doğurabilecekken, arabuluculukta toplam masraf tutarı yaklaşık 12 bin TL tutarındadır.
- Yargılamada aleniyet (açıklık) ilkesi mevcut iken, arabuluculukta gizlilik ilkesi esastır. Böylelikle taraflar arasındaki uyuşmazlığın konusu, sebepleri, sunulan belgeler, çözüm önerileri ve varılan çözümlere dair hususlar gizlidir. Bu hususlar ileride olası bir mahkeme sürecinde delil olarak ileri sürülemeyeceği gibi taraflar arabulucudan tanıklık etmesini isteyemez.
- Yapılan son değişikliklerle, uyuşmazlıklarda hukuki olmayan teknik konuların çözümlenmesinde, uzmanların arabulucu ile birlikte arabuluculuk sürecinde görev almasının yolu açılmıştır.
- Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların uzlaşarak bir sonuca varmaları halinde düzenlenen sözleşme, taraflar için hukuken bağlayıcıdır. İcra edilebilirlik şerhi içeren sözleşme "mahkeme kararı" niteliğindedir. Yapılan son değişikliklerle, taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları sözleşme, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın mahkeme kararı niteliğinde sayılır. ⑤